ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

УДК 159.9:159.98:314.151.3-054.73:316.7
DOI https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2026.3.45

Адамчук А. В.
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності С4 «Психологія»
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: 0009-0004-2333-8204

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІВ З ДІТЬМИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ORGANIZATIONAL FEATURES OF PSYCHOLOGISTS' PROFESSIONAL ACTIVITY WITH CHILDREN OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT

У статті здійснено теоретичне обґрунтування організаційних особливостей професійної діяльності психологів з дітьми внутрішньо переміщених осіб у полікультурному середовищі. Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості дітей ВПО внаслідок повномасштабної війни в Україні, необхідністю забезпечення їх комплексного психологічного супроводу та створення ефективної системи професійної діяльності психологів, здатних працювати в умовах соціокультурного різноманіття, кризових ситуацій і вимушеної міграції. На основі аналізу сучасних наукових підходів розкрито сутність організаційних особливостей професійної діяльності психологів як цілісної системи взаємопов'язаних принципів, умов, механізмів і засобів організації психологічної допомоги дітям ВПО. Обґрунтовано, що професійна діяльність психолога в полікультурному середовищі має міждисциплінарний характер і передбачає координацію взаємодії із сім'єю, педагогами, соціальними працівниками, медичними фахівцями та іншими суб'єктами психосоціального супроводу. Визначено та охарактеризовано основні організаційні особливості професійної діяльності психологів, серед яких виокремлено: етико-деонтологічний, мотиваційно-ціннісний, цифрово-комунікаційний та здоров'язбережувальний. Доведено, що їх комплексна реалізація сприяє дотриманню професійної етики, забезпеченню психологічної безпеки дитини, формуванню гуманістичної спрямованості професійної діяльності, розвитку культурної компетентності, ефективному використанню цифрових технологій, підтриманню безперервності психологічної допомоги, збереженню професійного здоров'я психологів і профілактиці професійного вигорання. Зроблено висновок, що ефективність психологічного супроводу дітей внутрішньо переміщених осіб у полікультурному середовищі забезпечується системною інтеграцією організаційних, професійних, особистісних і технологічних складових діяльності психолога відповідно до сучасних гуманістичних, компетентнісних, дитиноцентричних і полікультурних підходів. Окреслено перспективи подальших досліджень, пов'язані з розробленням програми організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі, визначенням критеріїв її ефективності.

Ключові слова: психолог, професійна діяльність психолога, діти внутрішньо переміщених осіб, психологічний супровід, полікультурне середовище, організаційні особливості, міждисциплінарна взаємодія, цифрові технології, професійне здоров'я, психологічна резильєнтність, професійна етика; психосоціальна підтримка.

The article provides a theoretical substantiation of the organizational features of psychologists' professional activity with children of internally displaced persons in a multicultural environment. The relevance of the study is determined by the growing number of children of internally displaced persons as a result of the full-scale war in Ukraine, the need to ensure their comprehensive psychological support, and the establishment of an effective system of psychologists' professional practice capable of functioning in conditions of sociocultural diversity, crisis situations, and forced migration. Based on the analysis of contemporary scientific approaches, the study reveals the essence of the organizational features of psychologists' professional activity as an integrated system of interconnected principles, conditions, mechanisms, and means of organizing psychological assistance for children of internally displaced persons. It is substantiated that psychologists' professional activity in a multicultural environment is interdisciplinary in nature and requires coordinated interaction with families, teachers, social workers, healthcare professionals, and other participants involved in psychosocial support. The main organizational features of psychologists' professional activity are identified and characterized, including the ethical and deontological, motivational and value-based, digital and communication, and health-preserving dimensions. It is demonstrated that their comprehensive implementation contributes to adherence to professional ethics, ensuring children's psychological safety, fostering the humanistic orientation of professional practice, developing cultural competence, promoting the effective use of digital technologies, maintaining the continuity of psychological support, preserving psychologists' occupational health, and preventing professional burnout. It is concluded that the effectiveness

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

of psychological support for children of internally displaced persons in a multicultural environment is ensured through the systematic integration of organizational, professional, personal, and technological components of psychologists' professional activity in accordance with contemporary humanistic, competency-based, child-centered, and multicultural approaches. Prospects for further research are associated with the development of a program for organizing psychologists' professional activity with children of internally displaced persons in a multicultural environment and with establishing criteria for evaluating its effectiveness.

Key words: psychologist, psychologists' professional activity, children of internally displaced persons, psychological support, multicultural environment, organizational features, interdisciplinary interaction, digital technologies, occupational health, psychological resilience, professional ethics, psychosocial support.

Постановка проблеми. Обставини повномасштабної війни в Україні спричинили безпрецедентне зростання кількості дітей внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що суттєво актуалізує проблему організації професійної діяльності психологів, здатних забезпечити комплексний психологічний супровід дітей ВПО з урахуванням їх індивідуальних, вікових, культурних, мовних та соціальних особливостей.

Особливої актуальності заявлена проблема набуває в умовах полікультурного середовища, яке формується внаслідок інтенсивних міграційних процесів, інтеграції дітей ВПО до нових територіальних громад, закладів освіти та різнокультурних дитячих колективів. У таких умовах професійна діяльність психолога виходить за межі традиційної консультативної чи психокорекційної роботи та набуває комплексного, міждисциплінарного характеру. Вона передбачає організацію психологічного супроводу, координацію взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу, створення психологічно безпечного середовища, розвиток міжкультурної комунікації, профілактику конфліктів, підтримку соціальної адаптації дітей та їх інтеграції до нового соціокультурного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що значна увага вітчизняних науковців Бондарук Ю., Гуркової Т., Жванії Т., Корпач Н., Сімко Р., Сидорук І., Соловйової В., Удовенко Ю., Якухіної Н. та ін. приділяється питанням психологічної допомоги дітям, які пережили психотравматичні події війни, формуванню професійної готовності психологів, розвитку їхніх компетентностей, упровадженню сучасних технологій психосоціального супроводу та розвитку резильєнтності.

Водночас, організаційні особливості професійної діяльності психологів саме в умовах полікультурного середовища залишаються недостатньо систематизованими та потребують подальшого теоретичного осмислення, що зумовлює необхідність визначення основних організаційних засад, принципів і напрямів діяльності психологів, які забезпечують цілісність, ефективність і наукову обґрунтованість психологічного супроводу дітей ВПО.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційних особливостей професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі; розкритті специфіки етико-деонтологічного, мотиваційно-ціннісного, цифрово-комунікаційного, здоров'язбережувального забезпечення психологічного супроводу дітей ВПО в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Необхідність теоретичного обґрунтування організаційних особливостей професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі зумовлена комплексним характером психологічних, соціальних і культурних викликів, які супроводжують вимушене переміщення. Діти ВПО часто переживають не лише травматичний досвід війни, втрату звичного місця проживання, соціальних зв'язків і стабільного освітнього середовища, а й тривалу невизначеність, порушення відчуття безпеки, труднощі адаптації до нової громади та необхідність вибудовування взаємодії з представниками різних культурних, мовних і соціальних груп. За таких обставин, професійна діяльність психолога має виходити за межі застосування окремих класичних діагностичних, консультативних або корекційних методик і набувати системного, цілісного та організаційно впорядкованого характеру. Її результативність визначається тим, наскільки узгоджено поєднуються професійно-етичні норми, гуманістичні цінності, сучасні технології комунікації, механізми збереження ресурсів фахівця.

Організаційні особливості такої діяльності пропонуємо розглядати як сукупність взаємопов'язаних засад, умов, механізмів і способів упорядкування психологічного супроводу, які забезпечують його доступність, безперервність, етичність, наукову обґрунтованість та відповідність індивідуальним і соціокультурним потребам дитини. Вони охоплюють не лише безпосередню взаємодію психолога з дитиною, а й планування професійної роботи, координацію діяльності з батьками, педагогами, соціальними працівниками та іншими фахівцями, добір культурно чутливого психодіагностичного інструментарію, організацію дистанційних і очних форм допомоги, оцінювання результатів психологічних втручань, забезпечення конфіденційності та профілактику професійного виснаження. Таким чином, організаційний вимір психологічної діяльності постає інтегративною основою, що поєднує змістові, технологічні, особистісні та управлінські аспекти професійної допомоги дітям ВПО у полікультурному середовищі.

З огляду на представлені вище міркування, подальший виклад матеріалу спрямуємо на послідовне розкриття етико-деонтологічного, мотиваційно-ціннісного, цифрово-комунікаційного, здоров'язбережувального забезпечення професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі. Вважаємо, що виокремлення цих взаємопов'язаних напрямів дає змогу комплексно охарактеризувати організацію професійної діяльності психолога: від дотримання прав дитини, професійної етики та формування гуманістичної

мотивації фахівця – до застосування цифрових технологій, підтримання професійного здоров'я, систематичного оцінювання результативності допомоги й упровадження інноваційних практик. Розглянемо зміст і специфіку кожної з окреслених організаційних особливостей більш детально.

Етико-деонтологічні особливості організації професійної діяльності психологів. Безумовною організаційною особливістю професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі є її здійснення на засадах професійної етики, деонтологічних норм та міжнародних стандартів надання психологічного супроводу. Етична складова визначає не лише нормативні межі професійної діяльності психолога, а й формує її гуманістичну спрямованість, забезпечуючи дотримання прав дитини, повагу до її особистості, культурної ідентичності, індивідуального життєвого досвіду та психологічної безпеки. В умовах воєнного стану в Україні, масштабних міграційних процесів і полікультурної взаємодії професійна етика перестає бути виключно системою моральних приписів і трансформується у фундаментальний механізм організації психологічної допомого дітям ВПО.

Важливими чинниками ефективності професійної діяльності психолога є сформованість професійної відповідальності. Робота з дітьми ВПО передбачає постійний контакт із наслідками психотравматичних подій, що потребує безумовного дотримання принципів конфіденційності, добровільності психологічної допомоги, поваги до людської гідності, недискримінації, професійної компетентності та відповідальності за результати власної діяльності, що підтверджено позиціями гуманістичного і дитиноцентричного підходів та принципу системності у попередніх публікаціях автора і Данильчук Л. [1, с. 42–43].

Особливого значення набуває здатність психолога здійснювати етичний вибір у складних професійних ситуаціях, коли необхідно одночасно враховувати інтереси дитини, сім'ї, освітнього закладу та вимоги чинного законодавства. Не менш важливим є усвідомлення меж власної професійної компетентності та своєчасне залучення інших фахівців у випадках, коли психологічна проблема виходить за межі професійних можливостей психолога. Саме високий рівень професійної етики формує атмосферу довіри між психологом і дитиною, створює відчуття психологічної безпеки та забезпечує гуманістичний характер професійної взаємодії.

Особливої уваги потребує організація професійної взаємодії в ситуаціях, коли необхідно одночасно враховувати інтереси дитини, її законних представників, педагогічних працівників, адміністрації закладу освіти, соціальних служб та вимоги чинного законодавства України. Такі ситуації нерідко супроводжуються виникненням професійних етичних дилем, що потребують від психолога високого рівня професійної рефлексії, уміння здійснювати моральний вибір і приймати виважені рішення відповідно до етичних норм професії. За міркуваннями Фурмана А., Липки А., Шевченко Н. [4; 10], професійна відповідальність психолога полягає не лише у правильності використання психодіагностичного інструментарію, а й у прогнозуванні можливих наслідків власних професійних рішень для психологічного благополуччя особистості.

Як зазначили зарубіжні дослідники Sue D. W., Sue, D., Arredondo P., McDavis R. [11; 12], професійна діяльність психолога у мультикультурному просторі повинна ґрунтуватися на принципах культурної компетентності (multicultural competence), що передбачає усвідомлення власних професійних установок, знання особливостей різних культур та здатність адаптувати методи психологічної допомоги до соціокультурного контексту клієнта. Саме культурна чутливість дозволяє уникнути професійних помилок, стереотипізації та дискримінаційних практик під час організації психологічної допомоги дітям ВПО.

У зв'язку з цим нагальною організаційною особливістю виступає чітке визначення меж професійної компетентності психолога. Робота з дітьми ВПО часто потребує міждисциплінарного підходу, що передбачає взаємодію із соціальними працівниками, педагогами, лікарями, психотерапевтами, логопедами, юристами, фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та представниками громадських організацій. Така модель міжвідомчої співпраці забезпечує комплексність психологічного супроводу та відповідає сучасним міжнародним підходам до організації психосоціальної підтримки дітей, які перебувають у кризових життєвих обставинах.

Не менш важливою складовою етико-деонтологічної організації професійної діяльності є забезпечення принципу інформованої згоди. Психолог повинен у доступній для дитини та її батьків формі пояснювати мету, зміст, методи й очікувані результати психологічної роботи, визначати межі конфіденційності, а також інформувати про випадки, коли розголошення окремої інформації є законодавчо обов'язковим для забезпечення безпеки дитини.

Отже, етико-деонтологічні особливості організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі становлять комплекс взаємопов'язаних професійних принципів, норм і механізмів, що забезпечують гуманістичний характер психологічного супроводу, захист прав дитини, розвиток довірливих професійних взаємин, ефективну міждисциплінарну взаємодію та відповідність діяльності психолога національним і міжнародним етичним стандартам.

Мотиваційно-ціннісні особливості організації професійної діяльності психологів. Важливою організаційною особливістю професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі виступає сформованість мотиваційно-ціннісної основи професійної діяльності, яка визначає зміст, спрямованість, якість та результативність психологічної допомоги. Система професійних мотивів, гуманістичних цінностей і світоглядних орієнтирів забезпечує усвідомлене виконання психологом професійних функцій, визначає його готовність працю-

вати в умовах підвищеного психоемоційного навантаження, швидких соціальних змін та необхідності постійної взаємодії з дітьми, які пережили психотравматичний досвід війни, вимушеного переміщення та адаптації до нового соціокультурного середовища. Професійна мотивація, внутрішня мотивація, орієнтація на професійне зростання, самореалізацію та суспільно значущу діяльність забезпечують високий рівень професійної ефективності та успішної професійної діяльності.

Особливого значення набуває теорія самодетермінації (Self-Determination Theory), обґрунтована у роботі Ryan R. і Deci E. [9], відповідно до якої професійна діяльність є найбільш продуктивною за умови задоволення базових психологічних потреб людини в автономії, компетентності та соціальній взаємодії. Для психологів, які працюють із дітьми ВПО, зазначені положення мають принципове значення, оскільки саме внутрішня професійна мотивація забезпечує здатність підтримувати стабільно високий рівень професійної активності в умовах тривалих кризових ситуацій.

Організація професійної діяльності психологів з дітьми ВПО передбачає наявність стійкої професійної мотивації та гуманістичної системи цінностей, які визначають зміст і спрямованість психологічного супроводу. Робота в умовах полікультурного середовища потребує усвідомлення високої соціальної значущості психологічної допомоги, відповідального ставлення до професійних обов'язків, готовності до безперервного професійного саморозвитку, опанування сучасних психотехнологій та вдосконалення професійних компетентностей. У таких умовах професійна діяльність психолога набуває характеру суспільно значущої місії, спрямованої не лише на подолання психологічних наслідків війни, а й на забезпечення повноцінного розвитку особистості дитини, її соціальної інтеграції та психологічного благополуччя.

Окрім того, мотиваційно-ціннісні особливості організації професійної діяльності безпосередньо впливають на характер професійної взаємодії з усіма суб'єктами психологічного супроводу. Цінності партнерства, взаємної поваги, відкритої комунікації та соціальної відповідальності визначають ефективність співпраці психолога та забезпечують цілісний підхід до вирішення психологічних проблем дитини, створює умови для комплексного психосоціального супроводу та підвищує результативність професійної діяльності.

Загалом, мотиваційно-ціннісні особливості організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі забезпечують стійку орієнтацію на захист найкращих інтересів дитини, ефективну організацію психологічного супроводу та відповідність діяльності психолога сучасним гуманістичним, компетентнісним, дитиноцентричним і полікультурним підходам. З огляду на вищевикладене наголосимо: мотиваційно-ціннісна складова виступає не лише внутрішнім ресурсом особистості психолога, а й однією з ключових організаційних засад побудови ефективної системи психологічного супроводу дітей ВПО в умовах сучасних полікультурних викликів.

Цифрово-комунікаційні особливості організації професійної діяльності психологів. Цифровізація сучасного суспільства, активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та трансформація освітнього простору суттєво змінюють організацію професійної діяльності психологів, зокрема тих, які здійснюють психологічний супровід дітей ВПО у полікультурному середовищі. В умовах воєнного стану цифрові технології стали не лише додатковим інструментом професійної діяльності, а й необхідною організаційною умовою забезпечення безперервності психологічної допомоги дітям, які перебувають у різних регіонах України або за її межами. Відтак, цифрово-комунікаційна складова дедалі більше інтегрується у систему професійної діяльності психолога, визначаючи нові форми взаємодії, консультування, психодіагностики, психопрофілактики та психоедукації.

Особливого значення цифрові технології набувають у роботі з дітьми, які пережили психотравматичний досвід війни. Як зазначили Herman J., Perry B. та Szalavitz M. [7; 8], ефективна психологічна допомога особам, які пережили психотравмуючі події, ґрунтується на принципах своєчасності, послідовності, безперервності та довготривалого психологічного супроводу, що забезпечує стабілізацію емоційного стану, поступове відновлення почуття безпеки й адаптацію до повсякденного життя.

Однією з характерних особливостей організації професійної діяльності психологів є використання цифрових платформ, сервісів відеозв'язку та спеціалізованих інформаційно-комунікаційних ресурсів для здійснення психологічного супроводу дітей ВПО. Такі технології забезпечують доступність психологічної допомоги незалежно від місця перебування дитини, дозволяють підтримувати безперервність професійної взаємодії в умовах евакуації, релокації сімей або перебування дітей за кордоном. Організація дистанційного консультування сприяє своєчасному наданню психологічної підтримки, мінімізує ризики втрати контакту з дитиною та забезпечує гнучкість психологічного супроводу відповідно до її актуальних потреб. Окремої уваги заслуговує організація цифрової взаємодії між усіма учасниками психологічного супроводу.

У сучасних умовах цифрова компетентність перестає бути лише технічною навичкою і перетворюється на інтегральний компонент професійної компетентності психолога. Вона охоплює цифрову грамотність, інформаційно-аналітичні вміння, навички професійної онлайн-комунікації, здатність використовувати штучний інтелект, цифрові ресурси психодіагностики, психокорекції та психоосвіти, а також готовність до безперервного оновлення цифрових знань відповідно до стрімкого розвитку інформаційних технологій. Наголосимо, що таке поєднання цифрових інструментів із традиційними формами психологічної допомоги забезпечує гнуч-

кість, мобільність та доступність психологічного супроводу дітей ВПО.

Отже, цифрово-комунікаційні особливості організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі становлять цілісну систему використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової психодіагностики, дистанційного консультування, психоосвітніх платформ, засобів професійної комунікації та інформаційної безпеки. Їх інтеграція забезпечує безперервність психологічного супроводу, підвищує доступність психологічної допомоги незалежно від місця перебування дітей ВПО, сприяє розвитку міждисциплінарної взаємодії та відповідає сучасним міжнародним тенденціям цифрової трансформації психологічної практики.

Здоров'язбережувальні та ресурсні особливості організації професійної діяльності психологів. Однією з визначальних організаційних особливостей професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі є створення умов для збереження професійного здоров'я самого фахівця та забезпечення його особистісних і професійних ресурсів, оскільки специфіка роботи з дітьми ВПО зумовлює значне емоційне навантаження на психолога. За таких обставин, ефективність психологічної допомоги безпосередньо залежить не лише від рівня професійної компетентності спеціаліста, а й від його психологічного благополуччя, емоційної стійкості, здатності до саморегуляції та систематичного відновлення власних ресурсів.

Українській вчені Данильчук Л., Карамушка Л., Карамушка Т. [2; 5; 6] наголошували, що професійне здоров'я психолога є необхідною умовою якісного виконання професійних функцій та забезпечення психологічної безпеки клієнтів, а тривале перебування в умовах інтенсивного емоційного навантаження без належного відновлення призводить до розвитку синдрому професійного вигорання, який проявляється емоційним виснаженням, деперсоналізацією та зниженням професійної ефективності.

Одним із ключових ресурсів професійного здоров'я психологів, які працюють із дітьми ВПО, виступає розвиток психологічної резильєнтності, що за міркуваннями Кокун О., Мельничук Т. [3] є не лише особистісним ресурсом, а й професійною необхідністю, оскільки саме стійкість психолога забезпечує стабільність психологічного супроводу, конструктивне прийняття професійних рішень та збереження високої якості психологічної допомоги навіть в умовах тривалих кризових ситуацій.

Важливою організаційною особливістю виступає також систематичне використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності до них належать: методи психоемоційної саморегуляції, техніки усвідомленості (mindfulness), дихальні практики, методи м'язової релаксації, психофізіологічного відновлення, тілесно орієнтовані вправи, арттерапевтичні технології, рекреаційні практики та інші засоби підтримання здоров'я.

Не менш важливою складовою організації професійної діяльності є впровадження системи супервізії та інтервізії, що сприяють не лише професійному вдосконаленню спеціаліста, а й створює безпечний простір для аналізу складних професійних випадків, усвідомлення власних емоційних реакцій та пошуку найбільш ефективних шляхів психологічної допомоги.

Необхідно також враховувати, що робота в полікультурному середовищі вимагає від психолога додаткових адаптаційних ресурсів. Постійна взаємодія з представниками різних культур, мовних спільнот, соціальних груп і сімейних систем потребує високого рівня емоційної гнучкості, толерантності до невизначеності, міжкультурної компетентності та психологічної витривалості. Тому розвиток ресурсного потенціалу психолога має розглядатися як безперервний процес професійного саморозвитку, що забезпечує його готовність ефективно діяти в умовах соціокультурного різноманіття та швидких суспільних змін.

Отже, здоров'язбережувальні та ресурсні особливості організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі становлять комплекс взаємопов'язаних організаційних, психологічних і професійних механізмів, спрямованих на збереження професійного здоров'я, профілактику емоційного вигорання, розвиток психологічної резильєнтності, підтримання особистісних ресурсів та забезпечення професійного благополуччя психолога. Системна реалізація створює необхідні умови для стабільного функціонування психологічної служби, підвищує якість психологічної допомоги дітям ВПО та забезпечує відповідність професійної діяльності сучасним підходам та протоколам.

Висновки. У підсумку резюмуємо, що окреслені фактори не є вичерпними, оскільки їх зміст і значущість можуть змінюватися залежно від соціокультурного контексту, особливостей функціонування психологічної служби, специфіки професійної діяльності психолога, міжнародних стандартів психологічної допомоги, індивідуальних потреб дитини та сучасних викликів, пов'язаних із воєнним станом і міграційними процесами. Водночас, саме їх системна взаємодія забезпечує комплексний характер психологічної допомоги дітям ВПО, орієнтованої не лише на подолання наслідків психотравмуючих подій, а й на створення умов для гармонійного особистісного розвитку, успішної соціальної адаптації та інтеграції в полікультурне середовище.

Проведене теоретичне дослідження засвідчило, що організація професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі є складною, багатоаспектною та динамічною системою, ефективність якої визначається не лише рівнем професійної компетентності фахівця, а й цілісною організацією психологічного супроводу відповідно до сучасних гуманістичних, дитиноцентричних, компетентнісних і полікультурних підходів. Встановлено, що в умовах воєнного стану, вимушеної міграції населення та соціокультурної різноманітності професійна діяльність психолога виходить за межі традиційної консультативної практики й набуває комплексного міждисциплінарного характеру.

Перспективами подальших наукових досліджень вбачаємо в обґрунтуванні та апробації програми організації професійної діяльності психологів з дітьми ВПО у полікультурному середовищі, визначення критеріїв і показників її ефективності, а також в розробці науково-методичних рекомендації формування готовності психологів до такої діяльності. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню якості професійної підготовки психологів і вдосконаленню системи психосоціальної підтримки дітей ВПО в умовах сучасного полікультурного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Данильчук, Л., & Адамчук, А. (2025). Методологічні принципи дослідження проблеми професійної діяльності психологів із дітьми внутрішньо переміщених осіб у полікультурному середовищі. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*, (1 (66), 41-45. DOI https://doi.org/10.32689/maup.psych.2025.1.6

2. Карамушка Л. М., Карамушка Т. В. Тренінгова програма «Професійна кар'єра та психологічне здоров'я освітнього персоналу». *Організаційна психологія. Економічна психологія.* 2019. № 4 (18). С. 36–45. https://doi.org/10.31108/2.2019.4.18.5

3. Кокун, О. М., & Мельничук, Т. І. (2023). Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734632/1/Довідник.pdf

4. Фурман, Анатолій В., and Арсен Липка. "Психологічна структура професійної відповідальності особистості: програма, психодіагностика, експеримент". *Психологія і суспільство*, vol. 91, no. 1, June 2025, pp. 91-146, https://doi.org/10.35774/.

5. Danylchuk, L., Stynska, V., Shtyfurak, V., Byrko, N., & Kravchyn, T. (2025). Research Results on the Problem of Health Preservation among Ukrainian Education Sector Employees during Martial Law. *European Journal of Sustainable Development*, *14*(4), 693. Retrieved from https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1835 https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n4p693

6. Danylchuk, L., & Yurkiv, Y. (2025). To the problem of professional training of psychologists: criteria and levels of readiness of practical psychologists for health preservation by means of recreational resources. *Personality and Environmental Issues*, 4(2), 17-22. https://doi.org/10.31652/2786-6033-2025-4(2)-17-22

7. Herman, J. L. (2015). *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence–From Domestic Abuse to Political Terror*. Basic Books.

8. Perry, B. D., & Szalavitz, M. (2006). *The Boy Who Was Raised as a Dog.* New York: Basic Books.

9. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist, 55(1), 68–78.* DOI: 10.1037/0003-066X.55.1.68

10. Shevchenko, N. (2019). Професійна відповідальність психолога-практика: характеристика та структура. *Психологічний часопис*, *5*(5), 32–44. https://doi.org/10.31108/1.2019.5.5.3

11. Sue, D. W., Arredondo, P., & McDavis, R. J. (1992). Multicultural Counseling Competencies and Standards: A Call to the Profession**.** *Journal of Counseling & Development, 70(4), 477–486.*

12. Sue, D. W., Sue, D. (2022). *Counseling the Culturally Diverse: Theory and Practice* (9th ed.). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Дата першого надходження статті до видання: 11.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.11.2026